

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag

Planprogram

REGUT

30.04.2012

Regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag

Utkast til planprogram. 30.04.2012

1. Innledning

Sør Trøndelag fylkeskommune utarbeidet og vedtok en handlingsplan for kulturminner i Sør-Trøndelag 2001-2005(12). Denne planen vil gjelde ut 2012. Handlingsplanen er først og fremst et redskap for fylkeskommunen som offentlig kulturminneforvalter.

For å få et godt og helhetlig arbeid med kulturminneforvaltningen i fylket er det behov for bredere involvering av andre aktører, både annen offentlig forvaltning og private eiere og andre brukere. En regional plan som utarbeides i tråd med kravene til prosess og vedtaksform i plan- og bygningsloven, inviterer til en slik prosess og vil i større grad også være forpliktende for andre offentlige aktører i regionen. I juni 2011 vedtok fylkestinget derfor at det skulle startes opp et arbeid med en regional plan for forvaltning av kulturminnene i fylket

Det er også et ønske at man gjennom planprosessen - ved å involvere et bredt spekter av aktører innenfor kulturminnefeltet - utvikler en felles forståelse for at planen kan være et godt arbeidsredskap for prioriteringer, og grunnlag for prosjektbestillinger til fylkeskommunen og andre mulige finansører.

Programmet for dette arbeidet presenteres her.

Lovpålagte oppgaver for fylkeskommunen og Sametinget

Fylkeskommunen og Sametinget er delegert det statlige ansvaret for å ivareta de samlede verneinteresser knyttet til kulturminner i plan- og byggesaker i fylket. Sametinget har ansvaret for de samiske kulturminnene inkludert samiske bygninger, mens fylkeskommunen har ansvaret for de ikke-samiske kulturminnene, både for automatisk fredete fornminner og vedtaksfredete bygninger. Fylkeskommunen og Sametinget skal gi uttalelse til følgende planer og tiltak etter plan- og bygningsloven: Reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, kommuneplaner, kommunedelplaner, konsekvensutredninger, konsesjonssøknader, søknader om dispensasjon mv. Disse lovpålagte kontrolloppgavene vil kun i liten grad være en del av denne planen.

2. Planens formål og grunnlag

2.1. Formål

Hovedformålet med planen er å utvikle omforente strategier for forvaltning, formidling og bruk av kulturarven i Sør-Trøndelag.

Planen og planprosessen skal bidra til å heve kunnskapen og bevisstheten om regionens og fylkets kulturverdier. Arbeidet tar sikte på å utvikle felles verdiforståelse og prinsipper som kan benyttes i forvaltningen av kulturminnene både lokalt og regionalt. Dette vil gi alle parter større forutsigbarhet.

Planen skal også bidra til å klargjøre rolle og ansvar for ulike aktører og interessenter. Slik kan planen bygge et grunnlag for gjensidig forståelse og samhandling, og bidra til å skape et samspill mellom vern, bruk og verdiskaping. Et siktemål er å få til praktisk samarbeid mellom myndigheter, eiere, kommuner, museer, regionalt næringsliv og frivillige organisasjoner.

2.2. Lovforankring og føringer

Plan- og bygningsloven

Planen utarbeides som en regional plan i tråd med plan og bygningsloven. Det vil si at den ikke krever godkjenning fra departementet, men egengodkjennes i fylkestinget. Planen vil være førende for offentlig forvaltning, og retningsgivende for næringsliv og andre aktører i fylket.

Kulturminneloven

Kulturminneloven legger føringer for forvaltning av fredete kulturminner. Planarbeidet vil også gjelde andre kulturminner enn de som omfattes av Kulturminneloven.

Nasjonale og regionale føringer

På nasjonalt nivå er det flere stortingsmeldinger og andre dokument som omhandler tema som er relevant for en plan for kulturminner. I tillegg til *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (juni 2011)*, er de viktigste:

- NOU 2002:1: *Fortid former framtid. Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk*
- St.meld. nr. 16 (2004-2005), Miljøverndepartementet: *Leve med kulturminner*

Regionalt er det flere planer som berører ulike sider ved kulturminnevernet.

I *Felles fylkesplan for Sør- og Nord-Trøndelag 2009 - 2012* peker strategi 7.1 på styrking særegne steds kvaliteter som grunnlag for utvikling. Blant slike steds kvaliteter er kulturminnene et vesentlig element.

Reiselivsstrategi for Trøndelag, 2008 – 2020 trekker fram fire «fyrtårn» i profileringen av Trøndelag som reisemål: Kyst- og kystkultur; Trondheim; Verdensarven Røros; Historiske Trøndelag. Valg av «fyrtårn» viser tydelig at kulturminnene er viktige for reiselivet i Sør-Trøndelag.

Andre relevante regionale føringer finnes i *Landbruksmelding for Trøndelag; Strategiplan for kulturnæringer Trøndelag 2009-2016; Regional plan klima- og energi for Sør-Trøndelag*.

Arbeidet med planen vil også måtte forholde seg til internasjonale rammer og føringer. Blant annet *UNESCO-konvensjonen om verdens kultur- og naturarv* og *Den europeiske landskapskonvensjonen*.

3. Fokusområder

3.1. Kulturarven – ressurs for identitet, attraktivitet og verdiskaping

Flere steder i fylket har opparbeidet en høy bevissthet om at kulturarven på stedet er en viktig ramme for tilhørighet, og en ressurs både for trivsel og næringsutvikling. Imidlertid kan det ofte oppleves et motsetningsforhold mellom bevaring av kulturminner og samfunnsutvikling.

Planarbeidet vil fokusere på kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som ressurser, og vektlegge positive sammenhenger med bolyst, folkehelse og økonomisk verdiskaping.

3.2 Skjøtsel og bruk av kulturarven

Det ukontrollerte tapet av kulturminner som følge av at de forfaller, ødelegges eller fjernes er for høy. Klimaendringene, med et varmere, våtere og villere vær, gir nye utfordringer.

Samspillet mellom aktørene må styrkes for å sikre god skjøtsel av kulturarven, dette må omfatte både offentlige myndigheter, eiere, kunnskapsmiljøene (inkludert museene), regionalt næringsliv og frivillige organisasjoner.

Planarbeidet vil fokusere på aktørenes rolle, ansvar og ressurser, og hvordan disse kan fungere i et samspill som bidrar til istandsetting, tilrettelegging og aktiv bruk av kulturminnene.

3.3. Formidling, kunnskap og kompetanse

Kulturminnene er en viktig kilde til kunnskap om historien og om lokalsamfunnet. Formidling er derfor et sentralt tema, og målgruppene er mange, både blant tilreisende og fastboende. Samtidig er det viktig å se at det krever betydelig kompetanse å gjøre denne kunnskapen tilgjengelig, både for å hente ut kunnskap av og om kulturminnene, og med hensyn til tilrettelegging og formidling.

Planarbeidet vil fokusere på formidling som en forutsetning for forståelse av kulturarven, og på kompetanse som grunnlag for verdiforståelse og formidling.

4. Organisering, medvirkning og framdrift

Planprosessen legges opp med sikte på å få bred deltakelse og forankring. Utarbeidelsen av planen vil i hovedsak utføres av en faglig sammensatt arbeidsgruppe, med representasjon fra kommunene, Sametinget ved Seksjon for kulturminner, MiST og frivillige organisasjoner. Sekretariat og ledelse ivaretas av Sør-Trøndelag fylkeskommune. Sør-Trøndelag fylkesutvalg er styringsgruppe.

Arbeidsgruppen vil gjennomføre både regionvise og tematiske møter underveis i prosessen. Interesserte inviteres til å delta i en referansegruppe (e-postgruppe) som kan gi innspill underveis. Gruppen vil bli orientert ved alle milepæler i arbeidet. Riksantikvaren holdes orientert.

Hovedtyngden av planarbeidet vil foregå i perioden mai – november 2012. Planutkastet vil deretter være på høring fram til februar 2013, og vedtak forutsettes gjort i fylkestinget i april.

Det tas sikte på utarbeidelse av handlingsprogram i en delvis parallell prosess, med vedtak i juni 2013. Handlingsprogrammet kobles til samarbeidspartenes økonomiplan.